

NorSIS

Norsk senter for
informasjonssikring

Forsvarsdepartementet

Gjøvik, 31. januar 2019

Vår ref.: 2019-03

-

Deres ref.:2016/2773-5/FD
II/HVA

-

Hørings svar til forslag om ny lov om Etterretningstjenesten

Innledning

Norsk senter for informasjonssikring (NorSIS) viser til høringsbrev med forslag til ny lov om etterretningstjenesten. NorSIS forstår behovet for å fornye lovverket som regulerer den nasjonale utenlandsetterretningen, sett i lys av samfunnsutviklingen, og berømmer departementet for et grundig utkast.

NorSIS primære målgruppe er små- og mellomstore virksomheter (SMB) og befolkningen for øvrig. I de fleste tilfeller har disse liten eller ingen befatning med Etterretningstjenestens virksomhet, men i utkastet til ny lov kapittel 7 legges det til rette for «tilrettelagt innhenting av grenseoverskridende elektronisk kommunikasjon». Norge er et av verdens mest digitaliserte land, og svært mye av den nasjonale og internasjonale datatrafikken er grenseoverskridende. Således berører det foreslåtte tiltaket hele NorSIS sin primære målgruppe. NorSIS har derfor valgt å fokusere sin høringsuttalelse rundt dette tiltaket.

Drøfting

Lovforslaget åpner for at Etterretningstjenesten kan dele etterretningsinformasjon, som de blir kjent med gjennom den tilrettelagte innhenting av grenseoverskridende elektronisk kommunikasjon, med andre myndighetsorganer. Dersom denne informasjonen kan avverge alvorlige hendelser mot norske virksomheter eller mot befolkningen, mener NorSIS at loven må gi adgang til å kunne dele denne informasjonen med de som er berørt direkte, eller gjennom andre myndighetsorganer.

Den omfattende lagringen av metadata og informasjon det legges til rette for gjennom forslaget om tilrettelagt innhenting av grenseoverskridende elektronisk kommunikasjon, gjør at mye informasjon som kan knyttes til enkelt personer og virksomheter i Norge vil bli lagret i opptil 18 måneder. Lovforslaget legger opp til et kontrollregime, og pålegger Etterretningstjenesten å ivareta informasjonssikkerheten slik at uvedkommende ikke får tilgang til den lagrede informasjonen og metadata. Det forutsettes at Etterretningstjenesten er i stand til å etablere gode sikkerhetstiltak rundt lagret informasjon. NorSIS vil likevel påpeke at det først og fremst er nasjonens innbyggere og virksomheter som eier

informasjonsinfrastrukturene som informasjonen hentes fra, som bærer risiko dersom sikkerheten til lagret informasjon brytes og personlige opplysninger eller virksomhetskritisk informasjon kommer på avveie, eller om innhentingsaktivitetene skulle medføre tjenesteavbrudd i de virksomhetene dataene hentes fra. Forslaget inneholder etter det NorSIS kan se ingen vurdering av denne risikoen, ei heller en beskrivelse av myndighetenes ansvar dersom dette skjer.

Størstedelen av Norges befolkning har et ønske om å kunne opptre anonymt på nett. I en befolkningsundersøkelse som YouGov utførte på vegne av NorSIS i 2018, sier 67% av de spurte seg helt eller delvis enige i at det bør være mulig å være anonym på nett. Forslaget om tilrettelagt innhenting av grenseoverskridende elektronisk kommunikasjon, kan i den forbindelse ses på som et myndighetstiltak for å kunne overvåke den enkeltes opptreden på nettet. Selv om det i forslaget påpekes og argumenteres for at dette hverken er forslagets hensikt, eller at forslaget gjør dette mulig, kan forslaget medføre at befolkningen i større grad legger bånd på seg både med tanke på ytringer og bruk av digitaliserte tjenester med grunnlag i en iboende mistro til de hemmelige tjenester. Dette kan medføre en uønsket «nedkjølingseffekt» i digitaliseringen av samfunnet. Økt digitalisering i samfunnet ligger til grunn for økt verdiskapning, og således en videreføring av velferdsstaten. Tiltak som kan medføre redusert tempo i digitaliseringen av samfunnet bør derfor innføres med forsiktighet.

I tillegg vil tiltaket «tilrettelagt innhenting av grenseoverskridende elektronisk kommunikasjon» kunne medføre at kriminelle i større grad vil ta i bruk krypterings- og anonymiseringstjenester eller lignende, for å gjennomføre sin virksomhet. Dette vil da igjen kunne svekke myndighetenes evne til å forebygge, avdekke og rettsforfølge denne type virksomhet.

NorSIS er usikker på om en slik tilrettelagt innhenting av grenseoverskridende elektronisk kommunikasjon som det legges opp til i forslaget bør tilligge Etterretningstjenesten, som er nasjonens utenlandsetterretning. Slik forslaget foreligger ser det for NorSIS ut som om de data som innhentes nesten uansett vil involvere norske virksomheter eller personer i Norge. Delen i lovforslaget som omhandler tilrettelagt innhenting av grenseoverskridende elektronisk kommunikasjon oppfatter NorSIS å være en tilpassing av det Lysne-utvalget omtalte som et digitalt grenseforsvar. NorSIS er av den oppfatning at innhenting slik sett i større grad tilligger mandatet som er gitt Politiets sikkerhetstjeneste, som ansvarlig for innenlandsetterretningen.

Konklusjon

NorSIS har forståelsen av behovet for å oppdatere lovverket knyttet til den nasjonale utenlandsetterretningen. Forslaget om etablering av tilrettelagt

innhenting av grenseoverskridende elektronisk kommunikasjon medfører på sin side en del bekymring både med hensyn til hvilken merverdi tiltaket vil gi i det etterretningsfaglige arbeidet, og ikke minst sett i forhold til om den generelle befolkningen vil oppfatte at tiltaket gir merverdi for dem, slik at den risiko som tiltaket bærer med seg, er akseptabel. NorSIS har i det overstående prøvd å synliggjøre det som fra vår side oppfattes å være kjernepunkter for befolkningen og SMB-segmentet, og anmoder om at lovgiver tar dette i betraktning i sin vurdering av det nye lovforslaget.

Mvh
Norsk senter for informasjonssikring

Peggy S. Heie

Adm. dir.